

SIŁY POWIETRZNE W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wstęp

Interes bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje obronę i ochronę jej konstytucyjnych wartości przed wszelkimi zagrożeniami, ponieważ takie wartości jak: bezpieczeństwo obywateli, niepodległość państwa, suwerenność, nienaruszalność jego granic oraz integralność terytorialna są najwyższymi wartościami. W obronie i ochronie tych wartości planowany jest do użycia cały posiadany potencjał sił i środków państwa. Szczególna rola do spełnienia przypada siłom zbrojnym. W erze globalizacji i powszechnej informatyzacji często formułowane są tezy, iż siły zbrojne nie są ani dobrym, ani skutecznym instrumentem do realizacji skutecznej polityki bezpieczeństwa, bowiem jego zapewnienie ze względu na specyfikę współczesnych zagrożeń nie jest sprawą jednej instytucji w państwie, czy nawet jednego państwa. Należy mieć na uwadze, że zapewnienie całkowitego bezpieczeństwa jest bardzo trudne, a wręcz niemożliwe. Chodzi więc zwykle o ograniczenie do minimum potencjalnych skutków zagrożeń.

Ciągła dynamika zagrożeń stawia nasze Siły Zbrojne na czele instytucji państwowych dźwigających ciężar utrzymywania bezpieczeństwa na stałym, wysokim poziomie, szczególnie w kontekście potrzeb nowego i niekonwencjonalnego, lecz zdecydowanego reagowania, nawet na niewielkie zagrożenia. Bezpieczeństwo danego kraju nie zależy tylko i wyłącznie od jego systemu obronnego, przygotowań militarnych i innych tego typu rozwiązań - lecz także od systemów obronnych innych państw oraz zagrożeń z nimi związanych - sytuacji politycznej w krajach sąsiednich, ich polityki zagranicznej, kondycji gospodarki, potencjału naukowo-technicznego itd.

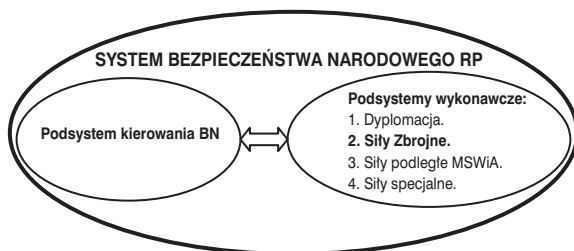
Dostrzegać należy różne obszary, gdzie zagrożenia mogą się pojawiać. Bardzo ważnym obszarem jest przestrzeń powietrzno-kosmiczna państwa. Specyfika zagrożeń wpływających z powietrza i kosmosu wymaga zaangażowania specjalistycznych środków. Obecnie takimi środkami dysponują głównie siły powietrzne. W odniesieniu do naszego kraju są to Siły Powietrzne RP, które stanowią ważny komponent naszego potencjału militarnego.

Zapewnienie bezpieczeństwa RP w obszarze powietrznym to szczególnie zadanie przypadające do spełnienia Siłom Powietrznym. Dla Sił Powietrznych RP funkcjonujących od 12 marca 1999 roku w strukturach Sojuszu Północnoatlantyckiego, oznacza to posiadanie i utrzymywanie w gotowości do działań na czas pokoju, kryzysu i wojny zadeklarowanych środków na obszarze sojuszu. Zakres przygotowania tych środków musi być odpowiednio szeroki i ukierunkowany na zadania, które mają swoją specyfikę w aspekcie czasu, przestrzeni i warunków geopolitycznych.

Siły Powietrzne jako element systemu bezpieczeństwa narodowego RP

Zdefiniowanie roli i miejsca Sił Powietrznych w systemie bezpieczeństwa narodowego RP wymaga umiejscowienia ich w ogólnym pojęciu tegoż systemu, jako jeden z jego elementów. Na system ten składają się wszystkie odpowiedzialne za bezpieczeństwo w świetle Konstytucji RP i właściwych ustaw – organy oraz instytucje należące do władz ustawodawczych, wykonawczych i sądowniczych, w tym: Sejm i Senat, Prezydent RP, Rada Ministrów i centralne organy administracji rządowej. W systemie bezpieczeństwa narodowego RP wyróżniane są dwa zasadnicze elementy¹: podsystem kierowania i podsystemy wykonawcze (Rys. 1).

Podsystem kierowania tworzą organy władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych, które wykonują zadania związane z bezpieczeństwem narodowym oraz organy dowodzenia Sił Zbrojnych RP. Podsystemy wykonawcze tworzą

Rys. 1. Struktura systemu bezpieczeństwa narodowego²

¹ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP, 2007, s. 2–23. Ponadto według S. Kozieja, podczas Narodowych Warsztatów Badań nad Bezpieczeństwem, BBN, Warszawa, 28–29 listopada 2006.

² Struktura przyjmowana w Akademii Obrony Narodowej w ramach wstępnych prac nad projektem Strategii bezpieczeństwa narodowego z 2007 roku. Na podstawie wykładu dr. hab. W. Kitlera – Podmioty wykonawcze systemu bezpieczeństwa narodowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie AJP-1A – Doktryna Działań Połączonych.

Rys. 2. Podstawowe zadania SZ RP

siły i środki pozostające we właściwościach ministrów kierujących działami administracji rządowej, centralnych organów administracji rządowej, wojewodów, organów samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów odpowiedzialnych za realizację ustawowo określonych zadań w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Ważnym elementem podsystemu wykonawczego są SZ, wypełniając ściśle określone zadania (Rys. 2).

Tak pojmowany system bezpieczeństwa narodowego i zadania przydzielone SZ RP wyraźnie wskazują, że stanowią one podstawowy element wykonawczy systemu bezpieczeństwa narodowego w aspekcie współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa państwa. **W skład SZ wchodzi jako ich podstawowy rodzaj Siły Powietrzne. Dla Sił Powietrznych RP najważniejsze znaczenie ma aspekt zapewnienia bezpieczeństwa państwa w wymiarze powietrznym. Wynika to, bowiem z faktu, że suwerenność terytorium państwa odnosi się także do jego przestrzeni powietrznej.**

Siły Powietrzne są przeznaczone do zapewnienia bezpieczeństwa RP w wymiarze powietrzno-kosmicznym, realizując zadania ramach obrony powietrznej kraju. Ich atrybuty takie jak: manewrowość, możliwości działania w dużym przedziale wysokości, duża prędkość przemieszczania sił, duża odległość oddziaływania na źródła zagrożeń z powietrza i ziemi, elastyczność użycia, koncentracja wysiłku oraz szybki czas reakcji, niedostępne dla innych instytucji państwa, decydują o wyjątkowości tych sił. Stanowią one zatem istotne narzędzie kształtowania środowiska operacyjnego bezpieczeństwa powietrznego. Użycie ich ma decydujące znaczenie dla osiągnięcia celu obrony powietrznej. Skuteczna obrona powietrzna staje się kluczem do zachowania zdolności funkcjonowania państwa oraz zapewnienia jego siłom zbrojnym skutecznej osłony przed zagrożeniami z powietrza.

2. Zadania Sił Powietrznych w systemie bezpieczeństwa narodowego

Siły Powietrzne RP funkcjonują w ramach narodowego systemu obrony powietrznej, który jest zintegrowany z systemem sojuszniczym oraz z właściwym europejskim systemem cywilno-wojskowym. Zachowują zdolność i są przygotowane do realizacji zadań niwelowania zagrożeń w czasie pokoju, wydzielając część potencjału do pełnienia dyżurów w ramach Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej NATO (NATO Integrated Air Defence System – NATINADS), w celu zapewnienia nienaruszalności przestrzeni powietrznej RP i innych państw sygnatariuszy Sojuszu Północnoatlantyckiego. Utrzymują gotowość do reagowania na wszelkiego typu zagrożenia terroryzmu powietrznego. W ramach swej działalności utrzymują gotowość do prowadzenia aktywnej i pasywnej walki z zagrażającym bezpieczeń-

stwu potencjałem powietrznym. Obejmuje ona użycie lotnictwa, zestawów raketowych i artylerii przeciwlotniczej oraz środków rozpoznania i walki elektronicznej w zależności od posiadanych możliwości i przyjętych koncepcji. B. Zdrodowski rozpatruje omawiane zjawisko obrony powietrznej jako:

- część systemu obronnego państwa,
- część walki zbrojnej.

Według B. Zdrodowskiego obrona powietrzna wchodząca w skład systemu obronnego państwa przyczynia się do jego bezpieczeństwa w wymiarze powietrznym. Bezpieczeństwo powietrzne państwa osiąga się poprzez zmniejszenie zagrożeń powietrznych do poziomu gwarantującego funkcjonowanie niepodległego państwa wraz z jego siłami zbrojnymi w lądowym, morskim i powietrznym wymiarze – w stanie pokoju, kryzysu, zagrożenia i wojny. Obrona powietrzna obejmuje działania militarne i pozamilitarne. Działania militarne związane są z bezpośrednim oddziaływaniem środków sił zbrojnych (samolotów, zestawów przeciwlotniczych, stacji radiolokacyjnych) i niemilitarnych takich jak: odpowiednie rozmieszczenie obiektów ziemnych, budowa ukryć, maskowanie, ochrona i obrona obiektów i ludzi, itp.

Szczególne role Sił Powietrznych RP w systemie bezpieczeństwa narodowego wynika z naszej przynależności do NATO. Siły Powietrzne RP funkcjonując w strukturach NATO, realizują zadania udaremnienia lub zmniejszenia skutków uderzeń z powietrza na różnego rodzaju obiekty wszystkich państw Sojuszu Północnoatlantyckiego. Działania te zmierzają do zapewnienia:

1. w okresie pokoju – ciągłej kontroli przestrzeni powietrznej na dalekich podejściach do przestrzeni powietrznej państw NATO i morskich szlaków komunikacyjnych oraz zapewnienia wczesnego ostrzeżenia o możliwym ataku powietrznym.
2. w czasie konfliktu i wojny – uzyskania korzystnej sytuacji powietrznej poprzez zapobieganie, udaremnianie lub zmniejszanie skutków uderzeń przeciwnika powietrznego na różnego rodzaju obiekty, w tym siły zbrojne lub środki walki NATO.

Operacyjna struktura obrony powietrznej NATO, której integralnym elementem są Siły Powietrzne RP obejmuje cztery zasadnicze elementy składowe:

- podsystem kierowania walką/dowodzenia, łączności, automatyzacji dowodzenia i rozpoznania;
- podsystem aktywnych środków walki;
- podsystem pasywnej obrony powietrznej;
- podsystem konwencjonalnych sił uderzeniowych.

Elementy te, wchodzące w skład Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej NATO, stanowią ważny komponent bezpieczeństwa powietrznego, chronią-

cy państwa sojuszu w tym RP przed zagrożeniami, takimi jak: użycie jako nosiciele zaawansowanej technologicznie broni masowego rażenia szerokiego spektrum statków powietrznych oraz rakiet balistycznych i skrzydlatych.

W skład podsystemu kierowania walką/dowodzenia, łączności, automatyzacji dowodzenia i rozpoznania obrony powietrznej NATO, Siły Powietrzne RP wydzielają środki kierowania walką/dowodzenia, łączności, automatyzacji dowodzenia i rozpoznania. Są to siły i środki radiolokacyjnej obserwacji przestrzeni powietrznej, identyfikacji obiektów powietrznych oraz podsystemy dowodzenia i łączności wchodzące organicznie w skład poszczególnych rodzajów Sił Powietrznych. Stanowią one element systemu obrony powietrznej, przeznaczonego do zabezpieczenia informacyjnego wszelkich działań w ramach przeciwdziałania zagrożeniom z powietrza. Ma on zapewniać terminową i ciągłą informację o sytuacji powietrznej, wczesne ostrzeżenie o zagrożeniu z powietrza (łącznie z informowaniem o przypuszczalnym charakterze zagrożenia oraz przewidywanym typem i obszarem rażącego oddziaływania).

Podsystem aktywnych środków walki obrony powietrznej RP obejmuje siły i środki ogniowego i elektronicznego rażenia (zwalczania) balistycznych i aerodynamicznych środków napadu powietrznego w powietrzu, w tym środków napadu powietrznego – nosiciele broni masowego rażenia. Obejmuje środki ogniowe i walki elektronicznej bazowania lądowego i morskiego, wchodzące w skład sił powietrznych, lądowych i morskich. W skład środków ogniowych obrony powietrznej RP, wchodzi samoloty przeznaczone do realizacji misji myśliwskich, naziemne rakietowe i artyleryjskie środki ogniowe obrony powietrznej oraz systemy aktywnych zakłóceń elektronicznych.

Lotnictwo myśliwskie obrony powietrznej RP stanowią wydzielone siły, zdolne do natychmiastowego skoncentrowania wysiłku i rażenia ogniowego w decydujących obszarach. Wysoka manewrowość lotnictwa myśliwskiego pozwala na realizację zadań w ramach systemu obrony powietrznej na dużych odległościach od osłanianych obiektów oraz dużych obszarach. Lotnictwo myśliwskie jest i pozostanie podstawowym środkiem zapewniającym integralność i nienaruszalność przestrzeni powietrznej RP w okresie pokoju i kryzysu. Samoloty myśliwskie łączą możliwość autonomicznego rozpoznania i identyfikacji obiektów powietrznych z ich zwalczaniem. W odniesieniu do zagrożeń z powietrza, zidentyfikowanych na potrzeby skoordynowanej obrony powietrznej sił połączonych, lotnictwo myśliwskie posiada możliwości zwalczania wszystkich załogowych statków powietrznych, statków powietrznych kategorii „RENEGADE”, większości istniejących bezzałogowych statków powietrznych, a także w ograniczonym stopniu również niektórych rakiet skrzydlatych.

Rakietowe i artyleryjskie zestawy przeciwlotnicze dalekiego, średniego i małego zasięgu, wchodzące w skład sił powietrznych, umożliwiają nieprzerwane utrzymywanie zdolności do zwalczania środków napadu powietrznego na określonych obszarach odpowiedzialności, przez długie okresy czasu. Cechują się krótkim czasem reakcji, możliwością natychmiastowego podjęcia walki ze środkami napadu powietrznego oraz możliwościami prowadzenia działań we wszystkich warunkach atmosferycznych.

Pasywna obrona powietrzna obejmuje przedsięwzięcia podejmowane w celu minimalizacji skuteczności uderzeń środków napadu powietrznego przeciwko ludności, siłom, środkom i obiektom. Podsystem pasywnej, rozszerzonej obrony powietrznej, przeznaczony jest do realizacji zadań alarmowania i ostrzegania o zagrożeniu z powietrza, realizacji przedsięwzięć maskowania i mylenia, co do potencjalnych obiektów uderzeń dla środków napadu powietrznego przeciwnika, ograniczania wrażliwości sił, środków i obiektów sił zbrojnych oraz obiektów cywilnych na uderzenia środków napadu powietrznego, a także zwiększania zdolności do odtwarzania zdolności operacyjnych i funkcjonalnych osłanianych sił, środków i obiektów. Zasadnicze grupy przedsięwzięć realizowanych w ramach pasywnej obrony powietrznej obejmują:

- ograniczanie możliwości wykrywania i identyfikacji potencjalnych obiektów uderzeń dla rakietowych i aerodynamicznych środków napadu powietrznego (między innymi poprzez ich maskowanie i rozśrodkowanie);
- zmniejszanie wrażliwości sił, środków i obiektów sojuszu na ataki rakietowych i aerodynamicznych środków napadu powietrznego (między innymi poprzez rozbudowę inżynierięjną i zwiększenie ich mobilności);
- zwiększanie możliwości i zdolności w zakresie odtwarzania zdolności operacyjnej i funkcjonalnej sił, środków i obiektów sojuszu po uderzeniach rakietowych i aerodynamicznych środków napadu powietrznego (między innymi poprzez zwielokrotnianie kluczowych elementów infrastruktury, a także utrzymywanie sił i środków do natychmiastowego usuwania zniszczeń, w tym prowadzenia zabiegów dezaktywacji i dekontaminacji);
- wczesne informowanie o przewidywanych punktach trafienia rakietowych środków napadu powietrznego, szczególnie taktycznych rakiet balistycznych, przenoszących broń masowego rażenia.

Podsystem konwencjonalnych sił uderzeniowych obrony powietrznej RP przeznaczony jest do uniemożliwienia użycia przede wszystkim rakietowych środków napadu powietrznego, poprzez natychmiastowy bezpośredni atak na wykryte i rozpoznane stanowiska startowe, elementy systemu dowodzenia oraz zabezpieczenia powyższych środków. Siły wykorzystywane w ramach działań mogą obejmować

samoloty i śmigłowce Sił Powietrznych RP, zwalczające środki napadu powietrznego w powietrzu i na ziemi lub morzu.

Dla skutecznego wypełniania tak sformułowanych zadań, Siły Powietrzne posiadają adekwatne uzbrojenie i odpowiednią strukturę. **Organizacyjnie składają się z etatowych stanowisk dowodzenia (Centrum Operacji Powietrznych, Ośrodki Dowodzenia i Naprowadzania, stanowisk dowodzenia oddziałów i pododdziałów), związków operacyjnych, związków taktycznych oddziałów i pododdziałów wojsk lotniczych (WL SP), wojsk obrony przeciwlotniczej (WOPL SP), wojsk radiotechnicznych (WRt SP), pododdziałów walki elektronicznej (WE) oraz pododdziałów logistycznych i wsparcia. Wydzielone jednostki Sił Powietrznych mogą uczestniczyć w operacjach sojuszniczych poza granicami RP.**

Wojska radiotechniczne Sił Powietrznych realizują zadania rozpoznania radiolokacyjnego przestrzeni powietrznej RP. Rozpoznanie radiolokacyjne polega na monitoringu przestrzeni powietrznej, przez wyspecjalizowane środki rozpoznania w wykrywaniu i śledzeniu obiektów powietrznych, określaniu ich położenia i charakterystyki oraz przekazywania tych informacji do stanowisk kierowania i dowodzenia obroną powietrzną kraju. Rozpoznanie radiolokacyjne ogólnie można zdefiniować, jako zespół przedsięwzięć organizacyjno-technicznych i taktycznych, realizowanych przez wyspecjalizowane systemy radiolokacyjne, w celu zdobywania informacji o obiektach powietrznych własnych i zagrażających bezpieczeństwu, na podstawie analizy sygnałów odbitych lub emitowanych przez te obiekty. Rozpoznanie radiolokacyjne realizują militarne i niemilitarne systemy radiolokacyjne z lądu morza i powietrza.

Zadania lotnictwa Sił Powietrznych RP w systemie obrony narodowej, obejmują szerokie spektrum działań w zakresie zapobiegania zagrożeniom z powietrza. Są wśród nich także zadania niszczenia obiektów naziemnych, takich jak wyrzutnie rakiet czy niszczenie naziemnej infrastruktury lotniczej. Jednak zasadnicze działania obejmują obszar obrony powietrznej RP i NATO. Zgodnie z doktrynalnymi założeniami użycia sił powietrznych NATO w systemie obrony powietrznej, kluczową rolę odgrywa lotnictwo przeznaczone do wykonywania misji myśliwskich. Przede wszystkim, ze względu na swoje atrybuty takie jak: elastyczność użycia, zasięg oddziaływania, szybkość reagowania na zagrożenie w powietrzu oraz manewrowość. Atrybuty te umożliwiają sprawne podjęcie działań w czasie pokoju, kryzysu i wojny w całym rejonie obrony powietrznej RP i poza jej granicami, z możliwością skupienia wysiłku na zagrażającym bezpieczeństwu obiekcie czy rejonie.

Lotnictwo myśliwskie przeznaczone jest do identyfikowania i niszczenia aparatów powietrznych zagrażającym bezpieczeństwu w powietrzu. Samoloty myśliwskie są w stanie podejmować walkę z/na dalekich podejściach do osłanianych obiektów.

Z tego względu samoloty myśliwskie wyposażone są w specyficzne uzbrojenie (rakiety „powietrze – powietrze”) i urządzenia pokładowe (radar), przystosowane do poszukiwania, rozpoznania i niszczenia obiektów powietrznych. Znaczenie lotnictwa myśliwskiego w systemie obrony powietrznej stało się kluczowe także ze względu na potrzebę osłony ważnych dla współczesnych działań w powietrzu, takich elementów jak: samoloty tankowania powietrznego i tankujące się samoloty w wyznaczonych rejonach, samoloty walki elektronicznej oraz samoloty systemu wczesnego ostrzegania AWACS. Ponadto, ważnym czynnikiem jest potrzeba wykonywania zadań obrony nienaruszalności przestrzeni powietrznej w czasie pokoju i wojny (konfliktu), w sytuacji zmniejszania liczby jednostek OPL Sił Powietrznych, Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej.

Wojska Obrony Przeciwlotniczej Sił Powietrznych RP, przeznaczone są do zwalczania środków napadu powietrznego w powietrzu. Realizują zadania w ramach obrony powietrznej, wspólnie z lotnictwem, siłami i środkami OPL Wojsk Lądowych oraz Marynarki Wojennej. W czasie konfliktu, Wojska OPL SP są przeznaczone do realizacji zadań bojowych w ramach Narodowego Systemu Obrony Powietrznej oraz Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej NATO (NATINADS).

Na podstawie przyjętej strategii NATO założono, że siły zbrojne mogą być zaangażowane w dwóch zupełnie różnych sytuacjach. Pierwsza, dotyczy agresji na terytorium Polski lub innego kraju członkowskiego będącego członkiem NATO (art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego) lub z poza artykułu piątego.

Dlatego też, w zależności od charakteru i rodzaju działań zadania te mogą być realizowane w ramach:

- obrony kolektywnej;
- reagowania kryzysowego;
- dyżurów bojowych w czasie „P”.

W odniesieniu do zmian związanych z uwarunkowaniami geopolitycznymi na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, w związku z niejednoznacznie zdefiniowanym przeciwnikiem powietrznym w okresie pokoju, nie istnieje potrzeba rozwinięcia wojsk OPL SP na stanowiskach bojowych i utrzymywania ich w dyżurach bojowych.

Walka elektroniczna to działania militarne, polegające na rozpoznawaniu źródeł emisji elektromagnetycznych oraz dezorganizowaniu pracy środków i systemów elektronicznych przeciwnika, wykorzystujących energię elektromagnetyczną, w tym energię wiązkową, przy jednoczesnym zapewnieniu warunków ich efektywnego użycia przez wojska własne (w terminologii NATO stosuje się nazwę Electronic Warfare). Celem walki elektronicznej jest pozyskiwanie informacji o obiektach elektronicznych przeciwnika, dezorganizacja pracy jego systemów elektronicznych,

minimalizowanie efektów jego działalności rozpoznawczej i jej skutków oraz wspieranie operacji powietrznych, lądowych, morskich, desantowych i specjalnych.

Obszarem walki elektronicznej jest przestrzeń elektromagnetyczna oraz środki i systemy elektroniczne promieniujące i odbierające energię elektromagnetyczną, do których można zaliczyć m.in.: środki i systemy łączności radiowej, środki i systemy radiolokacyjne, radionawigacyjne i optoelektroniczne, środki i systemy identyfikacji celów, środki i systemy sterowania uzbrojeniem i radiozapalniki, środki bojowe wykorzystujące energię EM (np. pociski przeciwradiolokacyjne) oraz energię wiązkową.

Zakończenie

W artykule dokonano próby przedstawienia roli Sił Powietrznych w systemie bezpieczeństwa oraz ustalono zakres przedsięwzięć realizowanych przez podstawowe komponenty Sił Powietrznych RP w ramach działań w systemie bezpieczeństwa narodowego RP. W pierwszym rozdziale, bazując na dotychczasowej wiedzy z zakresu bezpieczeństwa narodowego, dokonano umiejscowienia roli Sił Powietrznych w systemie bezpieczeństwa narodowego RP. W rozdziale drugim, omówiono istotę działania podstawowych komponentów Sił Powietrznych RP, tzn. wojsk radiotechnicznych, wojsk lotniczych, wojsk obrony przeciwlotniczej oraz pododdziałów walki elektronicznej w systemie bezpieczeństwa narodowego RP. Ogólna charakterystyka przedmiotowej problematyki pozwalają czytelnikowi rozszerzyć i pogłębić swoją wiedzę o możliwościach i działaniach rodzajów wojsk Sił Powietrznych, w tak istotnej sferze, jaką jest system bezpieczeństwa narodowego RP. Ponadto, w niniejszym opracowaniu, dokonano usystematyzowania i ujednolicenia podstawowej wiedzy z zakresu użycia: wojsk radiotechnicznych SP, wojsk OPL SP i lotnictwa SP, w systemie bezpieczeństwa narodowego RP. Bazą do ustalenia treści rozdziałów, były głównie dokumenty normatywne obowiązujące w NATO i RP, w zakresie użycia rodzajów wojsk Sił Powietrznych w systemie bezpieczeństwa.

Bibliografia

- Gryz J., *Podstawy teorii bezpieczeństwa*, AON, Warszawa 2011.
- Kitler W., *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System. Rozprawa habilitacyjna*, AON, Warszawa 2002.
- Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe. Podstawowe kategorie, dylematy pojęciowe i próba systematyzacji*, „Zeszyt Problemy TWO”, 2010, nr 1(61).

- Makowski P., Maślak Z., Skwarek Z., Dobija K., *Żywotność Obrony Powietrznej*, AON, Warszawa 2007.
- Maślak Z., *Lotnictwo Myśliwskie*, AON, Warszawa 2000.
- Obrona narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa Polski w XXI wieku. Podręcznik do przysposobienia obronnego dla studentek i studentów, red. J. Jakubczak, A. Skrabacz, K. Gąsiorek, Bellona, Warszawa 2008.
- Regulamin działań Sił Powietrznych*, DD/3.3, Warszawa 2004.
- Roslan G., *Rozpoznanie powietrzne*, PWL, 2006, nr 5.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, 2007.
- Taktyka wojsk radiotechnicznych SP*, Warszawa 2005.